

aliya izzetbegoviç

Düşünür, Diplomat, Siyasetçi

düşmanları için
saygı duyulacak bir rakip

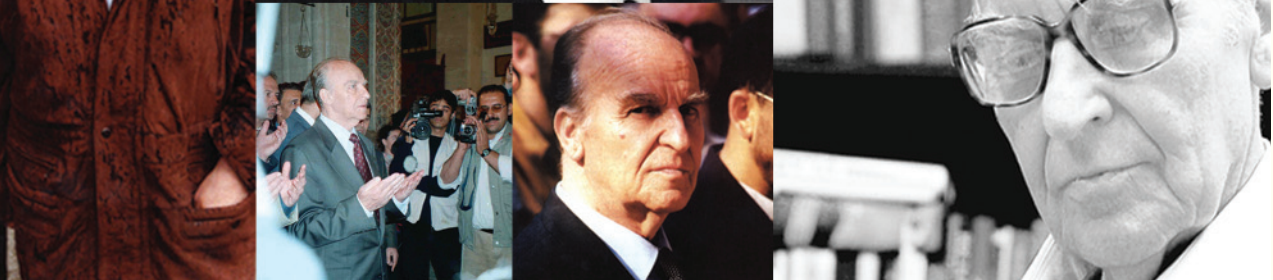
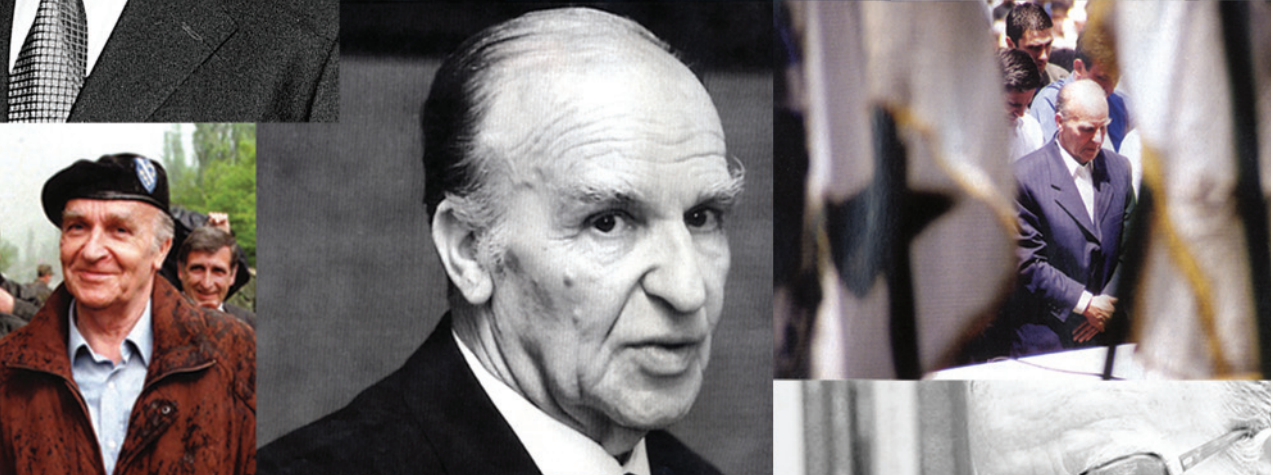
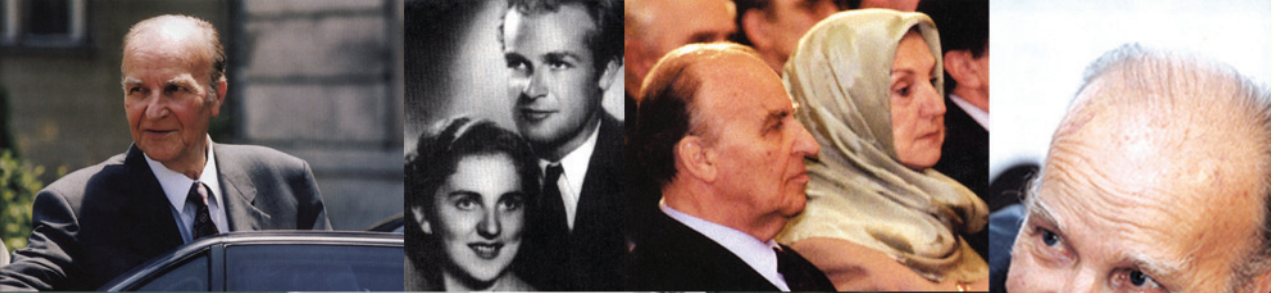
çocukları için
mükemmel bir baba

halkı için
bir kahraman

Tarihe tanıklık etmek
isteyenler için zorlu bir
yaşamdan geriye kalanlar....

İLMİ ETÜDLER
DERNEĞİ

sunuş

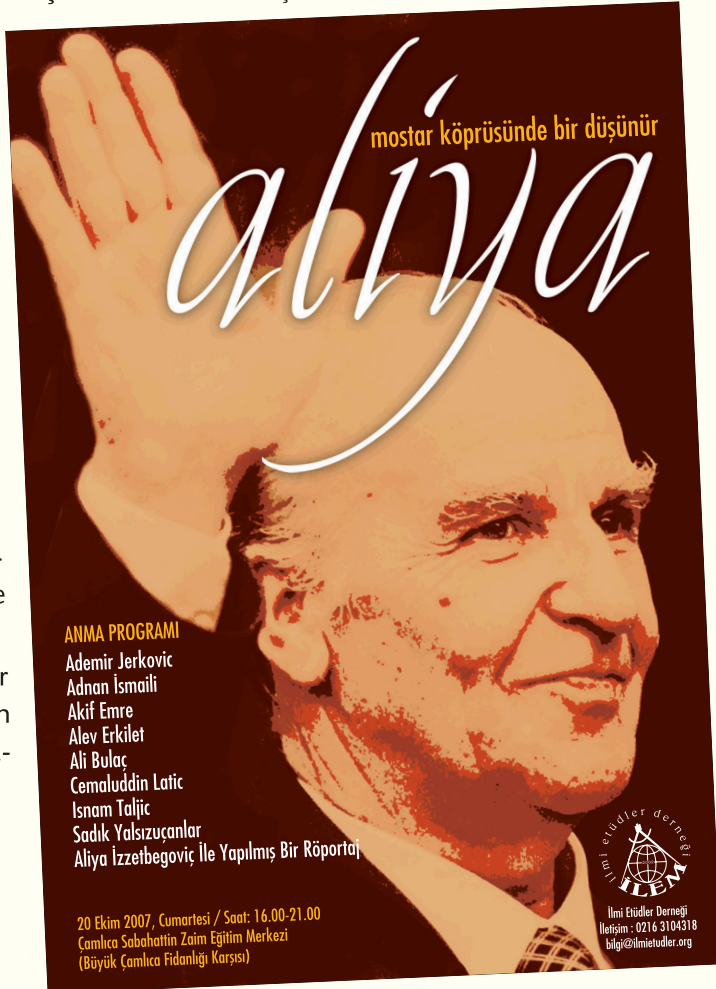
Aliya İzzetbegoviç kendisine takılan "Bilge Kral" ismini hak edecek bir hayat yaşamış büyük bir düşünür ve önemli bir devlet adamıdır. Her ne kadar kendisine dair anlatılanlar Bosna Bağımsızlık Savaşı dönemine yoğunlaşsa da o, düşünür kimliği ile büyük bir mücadelenin içinden gelmektedir. Tarihte pek az kişinin başarabildiği bir şeyi gerçekleştirmiş; düşünür ve siyasetçi kimliğini çok sıkı bir şekilde örtüştürmüştür. Düşünceleri ile dile getirmiş olduğu olgunluğu aynı şekilde ahlaki bunalımlarla malul iç ve dış siyasette de göstermiş ve düşmanlarının dahi saygı duyduğu büyük bir devlet adamı olarak tarihe geçmiştir.

Bu anma toplantısında Aliya'nın bıraktığı düşünce mirası tetkik edilecektir. Zira onun yazdıklarında yol gösterici pek çok ilke derin bir düşünce süz-

gecinden süzülerek bize ulaşmaktadır. Bu damıtılmış düşünce ve öneriler pek çok açıdan günümüzde insanlığın önünü açabilecek mahiyettedir.

2002 yılında, uzunca bir zamandır yaşadığımız kültürel kopuş etrafında yaşanan sorunlara kuşatıcı çözümler üreten ilim adamlarının yetişmesine hizmet amacıyla kurulan İlmî Etüdler Derneği bu tür anma toplantıları ile bizim için önemli şahsiyetlerin tarihin derinliklerinde kaybolmalarını engellemeyi ve onların artlarında bıraktıkları mirası yeniden gündeme getirmeyi amaçlamaktadır.

Böylece kültürel kopuşların tamir edilebileceğini ve büyük insanların dünyası ile birer köprü oluşturacağımızı ümit ediyoruz.

mostar köprüsünde bir düşünür

aliya

ANMA PROGRAMI
Ademir Jerkovic
Adnan Ismaili
Akif Emre
Alev Erkilet
Ali Bulac
Cemaluddin Latic
Isnam Taljic
Sadık Yalsızuçanlar
Aliya İzzetbegoviç İle Yapılmış Bir Röportaj

20 Ekim 2007, Cumartesi / Saat: 16.00-21.00
Çamlıca Sabahattin Zaim Eğitim Merkezi
(Büyük Çamlıca Fidanlığı Karşısı)

İlmî Etüdler Derneği
İLEM
İlmî Etüdler Derneği
İletişim : 0216 3104318
bilgi@ilmietudler.org

aliya izzetbegoviç:

içindeki umut ateşi hiç sönmedi...

1950'lerden 1990'lara uzanan bu uzun dönem boyunca, komünist yönetim altında Aliya, Bosnalı Müslümanlar için alttan alta umut aşlayan bir kişidir.

Aynı adı taşıyan dedesi Aliya İzzetbegoviç, Üsküdar'da askerlik yaparken tanıştığı Türk kızı Sıdika Hanım ile evlenmiştir. Dede Aliya, Sıdika Hanım ile evlendikten sonra Şamats'a geri dönmüş ve bu evlilikten beş erkek çocukları dünyaya gelmiştir. Aliya'nın babası Mustafa da Şamats'ta doğmuştur.

Aliya İzzetbegoviç, 8 Ağustos 1925'te Şamats'ta doğduktan iki yıl sonra ailesi Saraybosna'ya taşınır. Aliya İzzetbegoviç anılarında, "altı yaşındayken Kur'an kursuna başladığını ve çocuk olmasına rağmen sabah namazlarını camide kıldığını" anlatır.

Aliya, II. Dünya Savaşı sırasında Genç Müslümanlar (Mladi Muslimani) birliğine katılır. Hem anti komünist hem de antifaşist olan bu birliğin en temel gayesi Bal-

kanlarda Müslümanlığın tekrar dirilmesi dir. Savaş sonrası Yugoslavya'da kurulan komünist yönetim, Genç Müslümanlar örgütünü yasa dışı saymış ve Aliya, örgüte üyelik suçundan 1946 yılında üç yıl hapse hüküm giymiştir.

Hapisten çıktıktan sonra Saraybosna'da hukuk tahsiline başlamış ve gizli bir şekilde siyasi faaliyetlerini sürdürmüştür. Hapisle ikinci kez tanışması ise 1960'lı yıllarda "İslami yeniden doğuşun sorunları" üzerine

kaleme aldığı *İslam Deklerasyonu* kitabı sebebiyle olmuştur. 1983 yılında girdiği bu ikinci hapis dönemi 1988 yılında son bulmuştur.

Aliya İzzetbegoviç 1990'dan 1992'ye kadar Bosna-Hersek Eyalet Cumhuriyetinin Cumhurbaşkanlık görevini üstlendi. 1992 yılında uluslararası tarafsız gözlemcilerin kontrolü altında yapılan bir serbest referandum sonucunda Bosna-Hersek Cumhuriyeti bağımsızlığını ilan etti. Aliya, Bosna Savaşı'nda (1992-1995) anahtar bir rol oynadı. 1992-2000 yılları arasında 7 kişilik Ortak Devlet Başkanlığı Konseyinin başkanlığını yaptı.

bir bilge kral

Aliya, koşullar ne olursa olsun umudunu yitirmeyen, bir bütün olarak hayatın olumlu yanlarını görmek isteyen, bilge bir Müslüman prototipidir.

Sevenleri tarafından “Bilge Kral” lakabı verilen Aliya İzzetbegoviç, hiç şüphesiz ki son elli yılın önemli isimlerinden biridir. Onun önemi maruz kaldığı haksızlıktan kaynaklanmıyor; bir entelektüel ve bir siyaset adamı olarak *kendi oluşunu* gerçekleştirebilen liderliğinden kaynaklanıyor.

Soğuk savaş döneminin sona erdiği ve yoğun belirsizliklerin yaşandığı kaotik bir küresel ortamda, bir düşünür ve eylem adamı olarak Aliya, halkını geleceğe taşıyacak tarihi sorumluluğu omuzlamaktan kaçınmamıştır. Profesyonel bir siyasetçi olmadığı hâlde tarihe, halkına ve insanlığa karşı beslediği derin sorumluluk duygusu onu uzun bir yürüyüşün öncülüğüne getirmiştir.

1990’lı yıllar boyunca dünya, Avrupa’nın ortasında *Batı’nın ahlak ve insanlık ilkelere ihanet ettiği bir ahlak sınavında Batı’ya ahlak ve insanlık ilkelerini hatırlatan bir bilge kral* olarak tarihî rolünü oynayışına tanık oldu.

Sahip çıktığı *İslami söylemini evrensel bir dile dönüştürürken beslediği medeniyet birikiminin farkındadır*. Bu yönüyle İslâm dünyasında yeni bir lider prototipinin habercisi olmuştur. Yeni bir siyaset dili geliştirerek ilkelerinde tutarsızlığa düşmeden söylemini evrensel ölçülere taşıyabilmiş “*bilge kral*” tipinin müşahhas örneğidir.

İslam dünyasında soğuk savaş şartlarında ortaya çıkan lider tiplerinin tümünden ayrı olarak Aliya, düşünsel derinliği, uzlaşma ile ilkelerden tavizsizliği, diplomatik yetenekle askerî başarıyı şahsında birleştiren bir performans sergilemiştir. En olumsuz şartlarda bile iyimser tutumu, pozitif yaklaşımıyla uzun mesafe koşucusu bir eylem ve siyaset adamı olduğunu göstermiştir. Eğer düşüncesinde ve hareket tarzında bu “pozitif yaklaşım” olmasaydı pragmatizmle reaksiyonerliğin açmazları arasında sıkışıp kalan, tarihte sayıları hiç de az olmayan lider taklitlerinden biri olarak bugün üzerinde konuşulmayacaktı bile.

Gençlik yıllarında işgal edilmiş bir Bosna’da, İslam coğrafyasının büyük bir kısmı işgal altındayken bile Saraybosna’da Milyačka Irmağı’nın kenarında arkadaşlarıyla İslam’ın geleceğine ilişkin konuşuyordu. Komünist yönetim altında bile gençlerden bir halka oluşturmuştu etrafında ve İslam’ın geleceği adına İslam dünyasına çağrılar yapıyordu. 1200 gün Sırp kuşatması altında politikanın en kirlî sahnesinde halkına kirlenmemiş güzel bir önderlik yapıyordu...

aliya'yı anlamak

Aliya'nın mücadelesi hem sembolik olarak hem de tarihî ve sosyal anlamada karşılığı bulunan bir olgu olarak farklı bir okumayı, anlamlandırmayı gerektiriyor.

Aliya'yı konuşmak; fikirleri, idealleri ve eylemleriyle bir döneme damgasını vurmuş herhangi bir lideri konuşmaktan öte anlamlar taşımaktadır. Aliya'yı bir yönüyle ele aldığımızda yaşadığı dönem ve ortaya koyduklarıyla sınırlandırılabilir bir düşünce ve eylem adamından söz ediyoruz demektir. Bu yaklaşım, Aliya'yı, misyonunu tamamlamış, etkisi kendi bölgesiyle sınırlı bir kişilik olarak tarih malzemesi yapmaktadır. Geçmişte Türkiye'de, Bosna'da yaşanan dram nedeniyle biraz da unuttuğumuz Osmanlı bakiyesi unsurlarını keşfetmenin verdiği duygusallık ve karşılaşılan haksızlığa karşı öfkenin birleşiminde bir Aliya ilgisi oluşmuştu. Oysa onun, kişiliği, kimliği

ve idealleri bakımından *kendini aşan* bir öncü olarak yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu doğal sempatinin oluşturduğu duygusal ortam bir eylem adamını, bir düşünür olmanın yanı sıra temsil ettiği *yoğun sembolizm* açısından tarihi kavşakta buluşturuyordu.

Aliya hakkında yazılıp çizilenlerin büyük ölçüde duygusal temelli olmasının anlaşılır bir nedeni olsa bile, bu düzeydeki yaklaşım onun anlaşılmasının önünde bir engeldir ve bizzat bu durum *kurucu lidere* yapılmış olan bir haksızlıktır.

Bir Aliya portresi çizmeden önce onun sembolizm düzeyinde ifade ettiği anlam tam da bu duygusal alanla buluştuğu içindir ki bu durum, onun tarihsel misyonunun hamasete kurban edilme tehlikesini barındırmaktadır.

osmanlı aliya

Aliya'nın temsil ettiği önderlik ve entelektüel birikim, Osmanlı geçmişi ile ilişkilendirilmeden anlaşılabilir. Aynı şekilde, Boşnaklara reva görülen saldırı ve onların maruz kaldıkları uluslararası haksızlık Avrupa'nın Osmanlı ile olan hesabının dikkate alınmadan anlaşılabilir olduğu gibi...

Aliya İzzetbegoviç'in temsil ettiği sembolizm, yaşayan bir dinamizm olarak Osmanlı medeniyetidir. Bir kişinin şahsında bir medeniyet sembolize ediliyor olması abartılı bir yaklaşım olarak algılanma tehlikesini içerse de entelektüel ve sosyal anlamda *hayatı kuşatan, yaşayan* bir medeniyeti temsil etmektedir. Bu noktada, Balkanlardaki Osmanlı bakiyesi olarak İslam varlığı, bölgenin geleceğini belirlemede dinamik bir unsur olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Savaşın tüm acımasızlığına rağmen yaşanan bu sembolizm, her iki taraf için de önemli bir referans hâline gelmiştir. Aliya'nın önderliği, temsil ettiği ve sahiplendiği gelenek (yani Osmanlı ile ilişkisi) bu bağlamda Boşnakların bir yanda kendileri olmak iradesi göstererek sahnede yerlerini almalarını diğer tarafta da tarih sahnesinden silinmek istemelerini meşrulaştıran bir gerekçe olmuştur...

Aliya'nın mücadelesi, Osmanlı'nın tasfiyesini tamamladığını düşünen dünya sistemi için Balkanlarda yeniden Osmanlı'yla karşılaşmanın somut ifadesi olmuştur.

Fakat Türkiye'de bu sembolizmden dolayı Aliya'ya gösterilen duygusallıktan öteye geçmeyen sempati, onun yarınlara bıraktığı misyonu açısından bir tuzağa dönüşebilir. Diğer taraftan, İslam ve tarihsel anlamda Osmanlı kimliğine izafeten ona yüklenen sembolizm anlaşılmadan da oynadığı rolün önemi anlaşılacaktır. Bu paradoksal durumun aşılması ancak çok yönlü kişiliğinin doğru okunmasıyla mümkündür.

müslüman aliya

Onun bilge yanını önemsemek için; konjonktürel şartlardan bağımsız olarak çağdaş İslam düşüncesine katkılarının yanı sıra evrensel anlamda düşünce üretebilmiş bir Müslüman mütefekkir olmasının altı çizilmelidir.

Maddi anlamda Osmanlı birikiminin tüketildiğinin, tasfiye edildiğinin düşünüldüğü bir atmosferde; büyük bir medeniyetin mirasçısı olmanın bilinciyle, içinde bulunduğu kaotik ortamda Aliya'nın yenilmiş bir ulusun çocuğu olmaktan çok, devraldığı mirasın sorumluluk bilincini kuşanması, ait olduğu geleneğin/medeniyetin büyüklüğü ile izah edilebilir.

Osmanlı'nın terk ettiği topraklarda iki dünya savaşının yıkıntılarından, ait olduğu kendi kimliğini oluşturan medeniyetin diriltilmesi idealini erken yaşlarda benimsemesi, Balkanlardaki İslam varlığının hâlâ bu bölgenin geleceğini belirleyecek bir dinamizmi taşıdığına işarettir.

Bu anlamda siyasi aktör olarak oynadığı rol ne kadar önemli olursa olsun, birey olarak sadece içinden çıktığı ulusun değil, bir medeniyetin bu topraklardaki hayatı temsil etmek gibi tarihî bir kavşak noktasında duruyor olması az rastlanırlı bir durumdur.

Bulduğu yer ve oynadığı tarihî rol, Aliya'yı bizzat kendi kişiliğini de aşan bir okumaya tabi tutmamızı gerektiriyor. Balkanlardaki diğer Müslüman toplumların mücadeleleri ile Aliya'nın mücadelesini ayırıştırarak

çizgi burada belirginleşiyor. İçinde bulunduğu siyasal şartların farkında olarak, sorumluluğunu üstlendiği toplumun zafırlarını ve beklentilerini çok iyi tanıyan bir siyasi lider, bir özgürlük savaşçısı, bir eylem adamı olarak onu farklılaştıran ve önemli kılan husus, sahip olduğu medeniyetin bilincidir.

doğu ve batı arasında

Aliya, Müslüman kimliğiyle İslam dünyasının sorunlarına eğildiği gibi modern insanın sorunlarına ve kadim insanlık sorunlarına dair de fikir geliştirmiş bir düşünürdür. Bu yönüyle çağdaş İslam dünyasında örneği az bulunan bir düşünür tipidir.

Çağdaş İslam düşüncesinin, çok farklı bir coğrafyasında, Osmanlı bakiyesi Balkanlardaki yansıması olarak geliştirdiği düşüncelerin anlamı sadece tarihi ve kültürel aidiyetine yapılan atıftan dolayı anlam kazanmıyor. Tamamen farklı bir siyasal ve kültürel ortamda İslam düşüncesinin ve kültürünün birikimlerinden, yaşadığı kültür ortamının ürünlerine yabancı kalmadan yani Doğu ve Batı arasında kendine özgü bir ses geliştirebilmiştir.

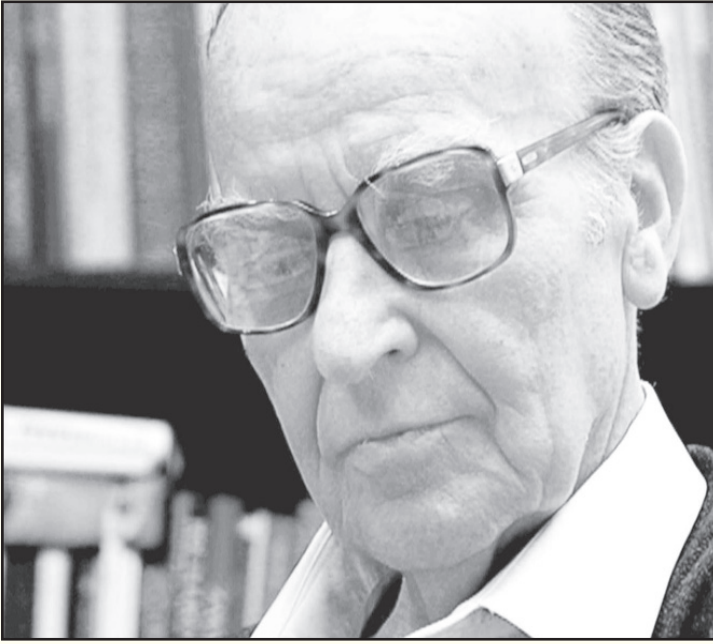
Siyasi hayatında olduğu gibi eserlerinde de güçlü bir Müslüman kimliği izleri görülür. Her şeyden önce İslam düşüncesinin sorunları üzerinde kafa yormuştur. Avrupa'nın ortası olmasa da Balkan coğrafyasında, içinde bulunduğu sosyalist siyaset ve kültür ortamında, bir yanda Batı düşüncesinin

tüm kaynaklarını özümserken diğer tarafta İslam dünyasının entelektüel sorunları üzerinde kafa yormuştur. Siyasi kimliği ile öne çıkmadan çok önce kaleme aldığı *Doğu Batı Arasındaki İslam* isimli kitabıyla ortaya koyduğu entelektüel derinlik, onun hangi yönünün öne çıkarılması gerektiği konusunda bir uyarı sayılmalıdır.

damıtılmış fikirlerin aynasında

Hayatının on yıla yakın bir kısmını zindanda geçiren, bir o kadar süre de devlet başkanlığı yapan lider olarak hafızamızda yer almasaydı bile Aliya İzzetbegoviç bir düşünür olarak fikirleri ile gündemimizde olacaktı.

Uzun hapis yılları sırasında düşüncesinde bir derinleşme sağlamış ve kendi fikirleri üzerinde düşünmüştür. Bu düşüncenin ürünü olarak onun gerek *Özgürlüğe Kaçışım* başlığı ile yayınlanan notlarında, gerekse çeşitli platformlarda yaptığı *konuşmalarında*, onun insanın varoluşsal sorunları üzerine düşüncelerini buluruz.

Aliya, varlık, özgürlük, Tanrı, hayat, aşk, ölüm, din, siyaset gibi evrensel sorunlar üzerine yoğun-

laşarak bir bakıma felsefi düşünüşte evrensel bir açılım sağlar. Böylece biz onun Müslüman kimliği ile kuşatıcı, evrensel ölçekte fikir geliştirebilen bir düşünür olduğuna tanıklık ediyoruz. *İslam Manifestosunu* kaleme alıp Müslümanların entelektüel, siyasi ve toplumsal sorunları üzerine kafa yoran Aliya İzzetbegoviç, *Özgürlüğe Kaçışım*da tüm insanlık sorunları üzerine yoğunlaşan, tüm kültürlerle seslenen bir düşünür olarak karşımızdadır.

Büyük düşünürler, kendi düşünce iklimlerinin aidiyetlerini de aşarak insanlığa seslenebilenlerdir. Aliya da bir yandan İslam düşüncesinin sorunları üzerinde yeni fikirler geliştirmeye çalışırken diğer tarafta inancı ne olursa olsun ve hangi coğrafyada bulunursa bulunsun, insanın varoluşsal sorunlarını ele almaktadır.

aliya'dan bize kalan

Aliya bize durmamız ve bakmamız gereken noktayı göstermektedir. Böylece o bize, pek çok alanda nasıl mücadeleye edileceğinin güzel örneklerini sunmuştur. Aliya, Müslüman coğrafya için doğmakta olan bir lider tipinin de habercisidir.

Aliya'nın bize bıraktığı miras, düşünceleri ve kişiliğidir. O fikirleri ile eylemlerini birleştirmiş ve derinlikli düşünceyi ahlaki eyleme dönüştürebilmiştir.

Aliya hayatı boyunca her düzeyde medeniyetin yeniden diriltilmesi için çalıştı. Cepheye verdiği mücadele fikirde ortaya koyduğu yenilenmenin bir parçasıydı. Aliya bir komutan olmadan önce bir mütefekirdi. Aliya bir nesli yetiştiren muallim, bir halka önderlik eden siyasetçiydi. Fakat bunların hepsi onun damıttığı fikirlerinden beslenmekteydi.

Ait olduğu medeniyetin bilincinde olan bir düşünür olarak bir ayağını kendi medeniyetine sınıksız sabitleyip diğer ayağıyla doğudan batıya tüm dünyayı dolaşan Aliya bize engin bir felsefi miras, çağı ve hayatı anlamlandırmak için önemli ipuçları bıraktı. Medeniyetini her düzeyde savunan, geliştiren ve farklı ufuklara açılmaktan korkmayan bir Müslüman olarak bize yapılması gerekeni gösterdi. Batı uygarlığını ve Doğu medeniyetini derin bir bakışla kavrayarak durmamız gereken noktayı belirleyen Aliya, çağının ötesine seslenebildi. Şimdi de bu sese kulak verip yeni bir heyecanla donanmalıyız.

Aliya zor zamanlarda bedelini ödemeyi göze alarak medeniyetimizin kök paradigmalarına yönelik bir üst dil geliştirmiştir. Ama geliştirdiği bu üst dil onu halkından soyutlamamış, halkına yabancılaştırmamıştır. Aliya, baskı zamanlarında bile fildişi kulelerde yaşamamıştır. Zor zamanlarda halkının askeri olmaktan gurur duymuş, halkıyla bütünleşerek dünyaya ve ölüme meydan okumuştur.

Aliya bir entelektüel olarak düşüncelerin eyleme yansımalarının ne kadar önemli olduğunu bizatihi yaşamıyla anlamlandırmıştır. Aliya eylemleriyle düşüncelerinin tutarlı olmasını ahlaki bir mesele olarak görmüştür. Aliya yaşamıyla bizlere siyasetin bir ahlak müessesesi olması gerektiğini anlattı. Onun Bosna'yı ayağa kaldıran ve tüm dünya Müslümanlarının yüzünü açartan diplomatlığı ve devlet adamlığı, entelektüel perspektifi kadar önemlidir. Aliya dünyaya, barbarlıklara rağmen ahlaklı bir isyanın köklerini, İslam medeniyetinden aldığını açıklıkla ifade eden kökü mazide bir liderdi.

Maziyi iyi bilen, geleceğe ümitle bakan, hali iyi değerlendiren Aliya "yüzyılımızda iyilik ve güzelliğin mihengi" olarak ömrünü tamamladı.

Bugün bizler Aliya'nın izinden giden nesillerin yetişmesi için onun kişiliğini, fikirlerini, mücadelesini ve en önemlisi emanetini anlamalı, sahiplenmeli ve aktarmalıyız.

köprüleri yeniden inşa etmek

"Mostar, gerçek savaş cehennemi arasından geçmiştir.

Eminim ki, "urbicide" yani kent katliamı, şehir yıkımı kavramı, maalesef Mostar'daki kadar somut biçimde dünyanın hiçbir yerinde resmedilemez!

Mostar, bizim Boşnak ve Hırvat dillerinde "köprülü şehir" anlamına geliyor.

Şehre adını, aynı zamanda güzellik ve ruhunu veren köprülerin her biri yok edildi, yıkıldı.

Dünya kültür hazineleri arasında sayılan meşhur Eski Köprüde, bu akıbetten kurtulmadı.

Muhtemelen tarihçiler, daha uzun bir süre şu

soruya cevap arayacaklardır: Olağan hoşgöründen de öte bir şey olan beş yüzyıllık zamandan sonra trajik Hırvat-Boşnak çatışmasına nasıl ve neden gelindi?...

...

Nehir üzerinde köprüleri yeni baştan inşa etmek için, ilk önce insanların kalbinde onları yeniden yeşertmeliyiz.

Biz, buna hazırız!" *

Aliya İzzetbegović

* Mostar Antlaşması'nın imza töreninde yaptığı konuşmadan bir bölüm. Mostar, 5 Temmuz 1994. Aliya İzzetbegović, *Bosna Mucizesi*'nden (Yöneliş Yayınları, 2003, sayfa 66-67) alıntılanmıştır.

“allah’a yemin ederim ki, köle olmayacağız!”

Bu savaşta tarafsızlığımızı ilan ettik; çünkü bu, bizim için ellerimizi kirletmeyeceğimiz ve buna ihtiyacımızın da olmadığı kirlı bir kardeş kavgasıdır. Genç erkeklerimizi askere göndermeyi reddettik çünkü bu bir özgürlük savaşı değildi. Böyle davranmakla insanlarımızdan birçoğunun hayatlarını ve ruhlarını kurtardık: Hayatlarını kurtardık diyorum çünkü öldürülmediler ve ruhlarını diyorum çünkü öldürmediler. Ne cellat ne de kurban olacak biçimde davrandık. Bizim bu duruşumuz, iyi niyetli bütün insanların onayını ve desteğini kazanmış ve Bosna’nın dünyadaki itibarını ölçülemeyecek denli artırmıştır. Bölgede cereyan etmekte olan bazı olaylardan haklı olarak utandığımız böyle bir zamanda, eğer yabancı bir ülkede iseniz, Bosnalı olduğunuzu gururla söyleyebilirsiniz. Orada bu, sizin barıştan, demokrasi-den ve insan haklarınızdan yana olduğunuz anlamına gelir.

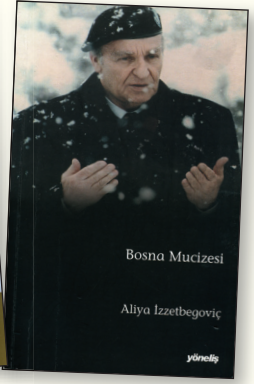
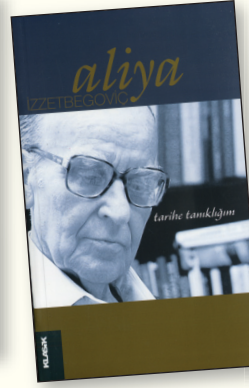
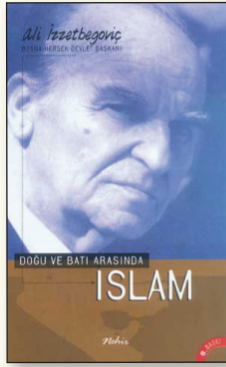

Bu kısa konuşmayı Müslüman halka seslenerek bitireceğim. Bir zamanlar küçük bir ulus, kendisini aynı dramatik seçimle yüz yüze bulmuştu, tıpkı bugün olduğumuz gibi; başını eğmek ya da onu gururla dik tutmak; köle olmak ya da özgür bir halk olarak kalmak. O ulusun bir şairi, benim de konuşmamı kendisiyle bitireceğim şu meşhur sözlerle karşılık vermişti: “Her şeye kadir olan Allah’a yemin ederim ki, köle olmayacağız!” *

A. İzzetbegović

* SDA’nın birinci kongresinde yaptığı konuşmadan bir bölüm. Aliya İzzetbegović, *Tarihe Tanıklığım*’dan (Klasik Yayınları, 2003, sayfa 117) alıntılanmıştır.

eserleri

Aliya İzzetbegović'in dilimize kazandırılan eserleri şunlardır:

Doğu Batı Arasında İslam, Nehir Yayınları, 1994.

Aliya'nın entelektüel vukufiyetini, analitik beynini ve aidiyet bilincini, *Doğu ve Batı Arasında İslam* kitabında gözlemlemek mümkündür. Bu eser, onun bilgi entelektüel oluşunun da bir göstergesidir

Bosna Mucizesi: Konuşmalar, Yöneliş Yayınları, 2003.

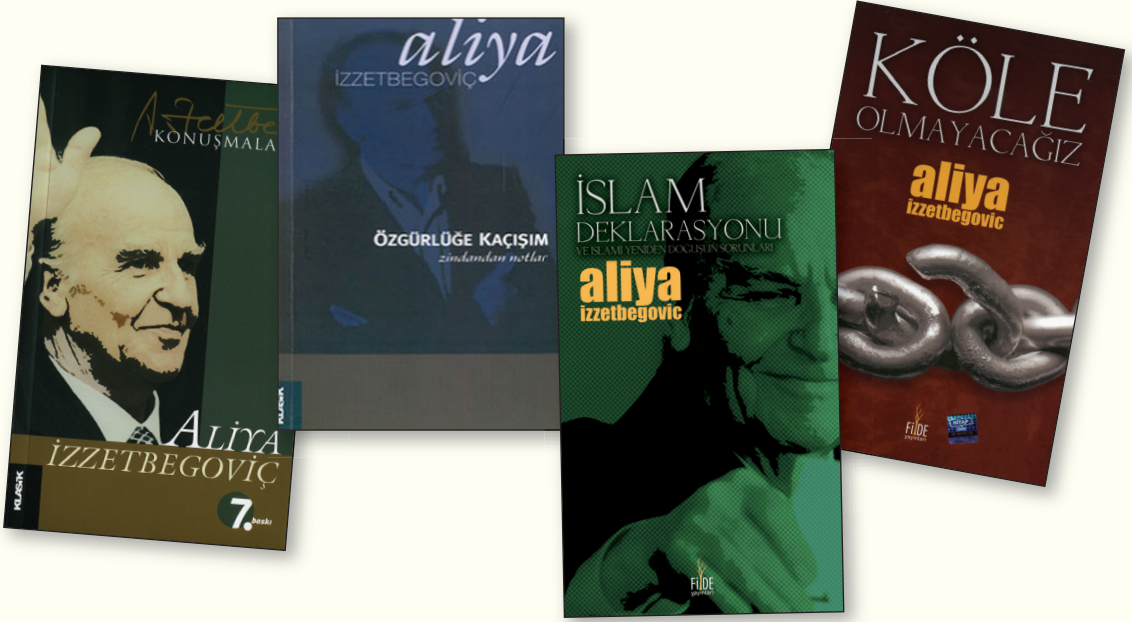
Kitap Aliya İzzetbegović'in çeşitli zamanlarda ve mekânlarda yaptığı konuşmaları ve verdiği demeçleri, röportajları içermektedir. *Bosna Mucizesi*'nin ipuçlarının yer aldığı bu kitapta, Aliya'nın, halkıyla, askerleriyle ve düşmanlarıyla kurduğu ilişkinin izleri görülebilmektedir.

Tarihe Tanıklığım, Klasik Yayınları, 2003.

Aliya İzzetbegović, tanık olduğu tarihin önemli olaylarını, kendi kişisel yaşamını ve Bosna direnişini belgeleriyle anlatıyor. Kendisinden sonra çok fazla tartışılacak konularda Aliya hem kendi savunmasını bırakıyor, hem de tartışmaların oturacağı zemini sunuyor.

Konuşmalar, Klasik Yayınları, 2004.

Konuşmalar bir lider ve düşünür olarak Aliya'nın anlaşılmasına önemli bir katkı yapmakla kalmıyor, yirminci yüzyılın sonunda yaşanan insanlık trajedisinin ve bunun sorumlusu olan bir *dünya sisteminin* doğru okunmasına da hizmet ediyor.

Özgürlüğe Kaçışım Zindandan Notlar, Klasik Yayınları, 2005.

Kitap, Aliya'nın bilge kişiliğinin billurlaştırdığı yoğun metinlerden oluşmaktadır. Kısa ancak yoğun ve çarpıcı notlarda kendisini ele veren fikri derinlik, onun tarih kurucu kişiliğinin entelektüel boyutu hakkında zengin ipuçları vermektedir. Aliya, bu eserinde Müslüman kimliği ile evrensel ölçekte fikir geliştiren bir filozof olarak düşünce iklimimizi zenginleştiriyor, bizi düşünmeye ama daha çok düşünmeye davet ediyor.

İslam Deklarasyonu, Fide Yayınları, 2007.

Aliya gençliğinin ilk yıllarında İslam ve İslam toplumlarının mevcut durumu hakkında düşünmeye başlamış, "İslami yeniden doğuşun sorunları nelerdir?", "Müslümanlar neden geri kaldı?" gibi sorular sormuş ve bu soruları açıklamaya çalışmıştır. İlk notlarını aldığı hapisane günlerinin ardından, 1960'larda yayımlanan deklarasyonda dünya Müslümanlarına yönelik çağrılar vardır.

Köle Olmayacağız, Fide Yayınları, 2007.

Devlet adamı olmanın çok ötesinde bir kimlik çizen Aliya, düşünce ufkuyla sadece Bosna halkı için değil, tüm İslam dünyası, hatta Batı dünyası için bile büyük öneme sahiptir. Muhtelif zaman ve zeminlerde yapılmış konuşmalar ve kaleme alınmış makaleler bir diplomat olarak Aliya'yı tanımamızı sağlıyor.

“Ben bir Müslümanım ve öyle kalacağım. Kendimi dünyadaki İslam davasının bir neferi olarak telakki ediyorum ve son günüme kadar da öyle hissedeceğim. Çünkü İslam benim için güzel ve asıl olan her şeyin diğer adı; dünyadaki Müslüman halklar için daha iyi bir gelecek vaadinin ya da umudunun, onlar için onurlu ve özgür bir hayatın, kısacası benim inancıma göre uğrunda yaşamaya değer olan herşeyin adıdır.”

Aliya İzzetbegoviç

İlmi Etüdler Derneği Hakkında

2002 yılında kurulan İlmi Etüdler Derneğinin temel amacı ilim adamı yetiştirmek, ilmi anlayışı medeniyetimizin köklerinden hareketle yeniden yorumlamak ve yarınların farklı bir şekilde inşası için gerekli bilgi birikimi oluşturmaktır.

Katkıda Bulunanlar:

Adem Başpınar, Dudu Ekinci, Akif Emre, Ahmet Karataş, Abdullah Şanver, Murat Şentürk

**İLMİ
ETÜDLER
DERNEĞİ**

İletişim Bilgileri

Tel&Faks: 0216 310 4318

E-posta: bilgi@ilmietudler.org

Adres: Gülfem Hatun Mah. Uncular Cad.

No: 18/2 Üsküdar – İstanbul